

Eseu cu privire la tema și viziunea despre lume dintr-un roman interbelic realist, obiectiv

Context

„*Ion*”, primul roman publicat de Liviu Rebreanu (în 1920), este un roman realist de tip obiectiv, cu tematică rurală, o capodoperă a literaturii române interbelice. Nucleul romanului se află în nuvelele anterioare, „*Zestrea*” și „*Rușinea*”, iar sursele de inspirație sunt trei experiențe de viață ale autorului receptate artistic: gestul țăranului care a sărutat pământul, vorbele lui Ion al Glanetașului și bătaia primită de la tatăl ei de o fată cu zestre din cauza unui țăran sărac.

1 Încadrarea romanului studiat într-o tipologie, într-un curent cultural/literar, într-o orientare tematică

Opera literară „*Ion*” este un roman, prin amploarea acțiunii, desfășurată pe mai multe planuri, cu un conflict complex, personaje numeroase și realizarea unei imagini ample asupra vieții.

specie

Este roman de tip obiectiv prin specificul naratorului (obiectiv, detașat, impersonal), al narațiunii (la persoana a III-a) și a relației narator-personaj (naratorul omniscient și omniprezent).

tipologie

Viziunea realist-obiectivă e realizează prin: tematica socială, obiectivitatea perspectivei narative, construirea personajelor în relație cu mediul în care acestea trăiesc, alegerea unor personaje tipice pentru o categorie socială, tehnica detaliului semnificativ, veridicitatea, stilul sobru, impersonal.

curent
literar

2 Ilustrarea temei romanului studiat prin episoade/citate/secvențe comentate

Tema romanului este *problematica pământului*, analizată în condițiile socio-economice ale satului ardelenesc de la începutul secolului al XX-lea. Tema centrală, posesiunea pământului, este dublată de *tema iubirii* și de *tema destinului*.

tema

Caracterul monografic al romanului constă în surprinderea diverselor aspecte ale lumii rurale: obiceiuri și tradiții (nașterea, nunta, înmormântarea, hora, jocul popular, portul), relații socio-economice, relații de familie, instituțiile (biserica, școala), autoritățile.

caracterul
monografic

3 Prezentarea elementelor de structură și de compoziție ale textului narativ, semnificative pentru tema și viziunea despre lume

(de exemplu: acțiune, conflict, relații temporale și spațiale, incipit, final, tehnici narative, perspectivă narativă, registre stilistice, limbaajul personajelor etc.)

Perspectiva narativă este obiectivă, iar naratorul detașat, omniscient și omniprezent relatează întâmplările la persoana a III-a.

narator
obiectiv,
omniscient

Titlul este dat de numele personajului principal, care devine exponent al țăranimii prin dragostea lui pentru pământ, individualizat însă prin modul în care îl obține.

titlul

Titlurile celor două părți ale romanului evidențiază simetria compoziției și, totodată, denumesc cele două patimi ale personajului principal: „*Glasul pământului*” și „*Glasul iubirii*”. Titlurile celor 13 capitole (număr simbolic, nefast) sunt semnificative, discursul narativ având un „*Început*” și un „*Sfârșit*”.

compoziția

Prin tehnica planurilor paralele este prezentată viața țăranimii și a intelectualității satești, iar prin tehnica contrapunctului, o anumită temă, moment esențial sau conflict sunt înfățișate în cele două planuri (nunta țărănească a Anei cu Ion corespunde, în planul intelectualității, nunții Laurei cu George Pinteș; conflictul dintre Ion și Vasile corespunde conflictului dintre intelectualii satului).

tehnica
planurilor
paralele

Planul țăranimii are în centru destinul lui Ion, iar planul intelectualității satului, pe cei doi „stâlpi” ai comunității: învățătorul Herdelea și preotul Belciug. Cele două planuri narative se întâlnesc, încă de la începutul romanului, în scena horei, numită de N. Manolescu „*o horă a soartei*”.

planul
țăranimii

Acțiunea romanului începe într-o zi de duminică, în care locuitorii satului Pripas se află la horă, în curtea Todosiei, văduva lui Maxim Oprea (expozițiunea).

timp și
spațiu/
acțiunea

Așezarea privitorilor reflectă relațiile sociale. Separarea celor două grupuri ale bărbatilor respectă stratificarea economică. Fruntașii satului, primarul și țăranii bogați, discută separat de țăranii mijlocași, așezați pe prispă. În satul tradițional, lipsa pământului este echivalentă cu lipsa demnității.

expozițiu-
nea

Fetele rămase nepoftite privesc hora, iar femeile căsătorite vorbesc despre gospodărie. Este prezentă și Savista, oloaga satului, piaza rea. Intelectualii satului, preotul Belciug și familia învățătorului Herdelea, vin să privească „*petrecerea poporului*”, fără a se amesteca în joc.

Rolul horei în viața comunității satești este acela de a facilita întemeierea noilor familii. De aceea în joc sunt numai flăcăi și fete. Hotărârea lui Ion de a o lua pe Ana cea bogată la joc, deși o place pe Florica cea săracă, marchează începutul conflictului. Venirea lui Vasile Baci (tatăl Anei) de la cârciumă la horă și confruntarea verbală cu Ion, pe care îl numește „*hoț*” și „*tâlhar*”, pentru că „*sărăntocul*” vrea să-i ia fata promisă altui țăran bogat, George Bulbuc, constituie intriga romanului. Ion se va răzbuna ulterior, lăsând-o pe Ana însărcinată înainte de căsătorie, pentru a-l determina pe tatăl acesteia să accepte nunta.

intriga

Desfășurarea acțiunii prezintă dezumanizarea protagonistului în goana lui după avere. Dorind să obțină repede mult pământ, Ion o seduce pe Ana și îl forțează pe Vasile Baci să accepte căsătoria. La nuntă, Ion nu cere acte pentru pământul ce urmează să-i revină ca zestre, apoi se simte înșelat și începe s-o bată pe Ana, femeia fiind alungată, pe rând, din casa soțului și din cea a tatălui. Preotul Belciug mediază conflictul dintre cei doi țărani, în care „*biata Ana nu este decât o victimă tragică*”. Sinuciderea Anei nu-i trezește lui Ion regrete sau conștiința vinovăției, pentru că în Ana, iar apoi în

desfășura-
rea
acțiunii

Petrișor, fiul lor, nu vede decât garanția proprietății asupra pământurilor. Nici moartea copilului nu-l oprește să o caute pe Florica, măritată între timp cu George. Astfel că deznodământul este previzibil, iar George, care-l lovește cu sapa pe Ion, nu este decât un instrument al destinului. George este arestat, Florica rămâne singură, iar averea lui Ion revine bisericii.

dezno-
dământul

În celălalt plan, rivalitatea dintre preot și învățător, pentru autoritate în sat, este defavorabilă celui din urmă. El are familie – soție, un băiat (poetul visător Titu) și două fete de măritat, dar fără zestre, Laura și Ghighi. În plus, casa lui este construită pe pământul bisericii, cu învoirea preotului. Cum relațiile dintre ei se degradează, pornind de la atitudinea lor față de faptele lui Ion, învățătorul se simte amenințat cu izgonirea din casă.

planul
intelectu-
alității
sătești

Preotul Belciug este un caracter tare. Rămas văduv de tânăr, se dedică total comunității. Visul său de a construi o biserică nouă în sat este urmărit cu tenacitate, iar romanul se încheie cu sărbătoarea prilejuită de sfințirea bisericii.

Conflictul central din roman este lupta pentru pământ din satul tradițional, unde averea condiționează respectul comunității. Drama lui Ion este drama țăranului sărac. Mândru și orgolios, conștient de calitățile sale, nu-și acceptă condiția și este pus în situația de a alege între iubirea pentru Florica și averea Anei. Conflictul exterior, social, între Ion al Glanetașului și Vasile Baci, este dublat de conflictul interior, între „glasul pământului” și „glasul iubirii”. Cele două chemări lăuntrice nu îl pun într-o situație-limită, pentru că se manifestă succesiv, nu simultan. Conflictele secundare au loc între Ion și Simion Lungu, pentru o brazdă de pământ, sau între Ion și George Bulbuc, pentru Ana.

conflictul
central

conflictul
exterior;
conflictul
interior

Ion este personajul principal și eponim, realizat prin tehnica basoreliefului și a contrapunctului. Ion este personaj monumental, complex, cu însușiri contradictorii: viclenie și naivitate, gingașie și brutalitate, insistență și cinism. La începutul romanului, i se face un portret favorabil, care motivează acțiunile sale prin nevoia de a-și depăși condiția. Însă în goana sa pătimașă după avere, el se dezumanizează treptat, iar moartea sa este expresia intenției moralizatoare a scriitorului.

tehnica
basorelie-
fului

Cele două femei, conturate antitetic, Ana și Florica, reprezintă cele două patimi ale personajului principal: pământul și iubirea. În încercarea lui de a le obține, se confruntă, în plan individual-concret, cu Vasile Baci și cu George Bulbuc, iar în plan general-simbolic, cu pământul-stihie, respectiv, cu toată comunitatea, ca instanță morală. De aceea conflictul social este dublat de conflictul tragic.

Stilul narativ este neutru, impersonal, „stilul cenușiu” fiind specific prozei realiste obiective; autorul respectă autenticitatea limbajului regional.

stilul
narativ

Relația dintre țăran și pământ este înfățișată în trei ipostaze simbolice: pentru copil, pământul-mamă, pentru bărbat, pământul-ibovnică, iar pentru omul cu destin tragic, ucis cu o sapă, pământul-stihie, care spulberă dorințele și iluziile efemere prin moarte.

Scena în care Ion sărută pământul este sugestivă pentru patima lui și anticipativă pentru destinul personajului.

Concluzie

Apreciat la apariție de criticul E. Lovinescu drept „cea mai puternică creație obiectivă a literaturii române”, romanul „**Ion**” este o capodoperă a literaturii române realiste interbelice.